

Т. В. Романова,
к. е. н., доцент, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ ЯК СКЛАДОВА ДОСЯГНЕННЯ СИНЕРГЕТИЧНОГО ЕФЕКТУ

У статті сформовано теоретико-методичні засади розвитку регіону. Запропоновано заходи, які можуть бути покладені в основу розробки програм економічного розвитку регіонів, які дозволять отримати синергетичний ефект від їх реалізації.

In the article there has been formed the theoretical and methodological principles of development in region. The trends that can be the basis for the development of regional economic development programs that will get the synergistic effect of their implementation.

Ключові слова: регіон, економіка регіону, регіональна економічна політика, програма розвитку, синергетичний ефект.

ВСТУП

Головною метою інвестиційної політики є розвиток інвестиційного потенціалу регіону, створення сприятливого інвестиційного клімату та як результат їх взаємодії — покращення стану інвестиційної привабливості регіону. Результатом раціонального впровадження регіональної інвестиційної політики повинен бути сталий соціально-економічний розвиток у частині впливу фінансових ресурсів інвестиційного походження на об'єкти інвестицій та опосередкований вплив на загальний розвиток в цілому. Основним інструментом механізму регіональної економічної політики інвестиційного розвитку є розробка та впровадження відповідних регіональних програм.

Дослідження проблем регіонального розвитку, пошуку фінансових джерел його стимулювання проводилося в наукових працях О.І. Амоші, П.Т. Бубенка, З.С. Варналія, З.В. Герасимчук, В.М. Гейця, Т.В. Голікової, В.В. Гришка, В.О. Онищенко, В.І. Пили, Д.М. Стеценка, Л.І. Федулової, М.А. Хвесика та інших вчених.

Метою даної статті є формування теоретико-методичних засад реалізації регіональної інвестиційної політики, розробка принципів, покладених в основу регіональних програм економічного розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Державне регулювання регіонального розвитку за допомогою економічного механізму здійснюється як на державному рівні, так і на регіональному. Державні органи повинні здійснювати регулювання процесів регіонального розвитку завдяки створенню нормативно-правової бази загальнодержавного масштабу та відповідних програм економічного розвитку, метою реалізації яких є організація виробництва в масштабах країни, вирішення екологічних і соціальних проблем, організація міжрегіональних та міждержавних економічних зв'язків.

Регіональні органи управління задіють механізм реалізації регіональної політики на локальному рівні шляхом оптимізації використання місцевих ресурсів, раціоналізації функціонування господарств, вирішення місцевих проблем

економічного, соціального, екологічного характеру.

Специфічні умови існування регіону та його особлива структура потенційних можливостей вимагають адаптувати до цього структуру регіональної політики. Тому регіональна політика для свого успішного впровадження повинна бути повністю узгоджена з регіональними особливостями.

На регіональному рівні одним з головних елементів механізму регулювання соціально-економічного розвитку є розробка та впровадження регіональних програм, направлених на покращення функціонування певного сектора економіки.

Головною метою програми є створення оптимальної схеми пріоритетів, економіко-правових інструментів, необхідних дій для розвитку інвестиційного потенціалу регіону. Програма має на меті досягнення необхідного рівня інвестиційної привабливості шляхом стимулювання розвитку інвестиційного потенціалу, що спричинить активізацію залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій в економіку регіонів країни. Кінцевою метою програми є можливість стимулювання економіки регіону шляхом розвитку інвестиційного потенціалу, що надасть необхідний поштовх до позитивних змін та оптимізації економічних процесів. В інноваційному аспекті програма має бути спрямована на забезпечення розвитку та використання можливостей науково-технічного потенціалу області, який є одним з основних джерел, що стимулюють інвестиційний потенціал.

Програма розвитку інвестиційного потенціалу регіонів має бути заснована на таких принципах:

- принцип цілісності, який характеризується взаємоузгодженістю існуючої нормативно-правової бази України з програмою розвитку інвестиційного потенціалу;
- принцип об'єктивності, який полягає у використанні для розробки програми тільки реальних чинників детермінації економічного процесу;
- принцип верховенства загальнодержавних інтересів, який виражений в збереженні напряму дії усіх створених програм розвитку на шляху реалізації основних пріоритетів обраної стратегії розвитку України;

— принцип правового забезпечення нормативною базою економічної самостійності регіонів з подальшою підтримкою децентралізації регіональних владних повноважень;

— принцип екологічного збереження існуючого рівня навколишнього середовища;

— принцип соціальності, який виражений у першочерговому вирішенні проблеми існування суспільства завдяки позитивним перетворенням соціально-економічного благоустрою держави;

— принцип актуальності, що полягає у адаптованості ідей програми до реально існуючого стану соціально-економічного середовища регіону;

— принцип ефективності, який забезпечений намаганням оптимізації дієвої структури програми;

— принцип реалістичності, виражений в реальній можливості реалізації провідних ідей програми;

— принцип системності, який реалізується в наявності чіткої структури складових елементів програми;

— принцип послідовності, який реалізується завдяки логічній побудові дієвих структурних елементів програми.

Важливим напрямом забезпечення зростання інвестиційного потенціалу регіону є створення механізму пільгового кредитування сілгоспвиробників. Такий механізм передбачає створення спеціальних програм кредитування виробників сільськогосподарської продукції, заснований на адаптуванні структури кредитного договору до особливостей їх діяльності, пов'язаної, насамперед, з сезонністю виробництва та потребою в зменшенні кредитного навантаження на початкових етапах користування кредитом. Вважаємо доцільним передбачити, що фінансово-кредитною платформою для реалізації механізму повинні бути фінансово-кредитні організації регіонального походження, які в процесі виконання покладеної на них функції реалізують свої потенційні можливості, чим забезпечать додатковий розвиток інвестиційного потенціалу регіону.

Стимулювання діяльності та створення нових науково-дослідних інститутів з пріоритетом напрямку досліджень у галузі сільського господарства, інженерії, тваринництва та рослинництва забезпечить інноваційними ідеями розвиток сільського господарства як важливої галузі економіки регіону шляхом впровадження новостворених ідей та механізмів, які оптимізують його діяльність.

Підтримка діяльності приватних селянських фермерських господарств шляхом створення пільгових умов їх діяльності скоротить відтік людського капіталу з сільської місцевості та забезпечить розвиток приватного фермерства як однієї зі складових інвестиційних ресурсів регіону. Враховуючи позитивну дію попереднього механізму реалізації програми, відмітимо, що наступним кроком у стимулюванні приватного фермерства буде організація кооперативів. Напрямом їх діяльності повинна бути оптимізація збуту сільськогосподарської продукції фермерських господарств, що призведе до збалансування всього виробничого процесу в цілому.

Забезпечення інформатизацією сілгоспвиробників щодо використання новітніх досягнень у галузі тваринництва та рослинництва надасть їм змогу вільно користуватися новітньою інформацією в галузі сільського господарства та використовувати її на практиці, що забезпечить стійкість та прогресивність процесу виробництва.

Завдяки стимулюванню збільшення чисельності

сільського населення шляхом створення позитивних умов його життєдіяльності, забезпечення належного рівня соціального захисту, відновиться розвиток необхідного людського ресурсу для відновлення виробничого потенціалу сільських територіальних одиниць, основним напрямом діяльності яких є сільське господарство, що, в свою чергу, забезпечить оптимальну економічну взаємодію міських та сільських територіальних утворень.

Сприяння створенню малих та середніх підприємств, напрямом діяльності яких є виробництво мінеральних добрив, надасть можливість локально забезпечити необхідною сировиною процеси сілгоспвиробничого напрямку, що підвищить їх продуктивність.

У свою чергу, сприяння створенню та розвитку підприємств, напрям діяльності яких пов'язаний з виробництвом альтернативних видів палива чи проектуванням і обслуговуванням обладнання для забезпечення цього процесу, стимулюватиме інноваційний розвиток енергозбереження при функціонуванні виробничих підприємств та надасть змогу використовувати їх відходи в продуктивних напрямках переробки, що не тільки призведе до економії фінансових ресурсів виробництва, але й збереже навколишнього середовища Полтавського регіону.

Стимулювання діяльності фінансово-кредитних установ регіонального походження необхідне для підвищення локального рівня інвестування бізнесових процесів, надасть змогу створити у регіону власну розвинену та потужну фінансово-кредитну платформу, діяльність якої буде максимально адаптована до його потреб.

Створення спеціальної комісії з аналізу наповненості сегментів ринку регіону та інформаційного відділу, який займався би доведенням отриманої дослідницької інформації до інвесторів, дозволить виділити частково чи повністю не зайняті сегменти ринку області, діяльність на яких буде приносити відповідний прибуток, підвищений завдяки слабкій конкуренції, а також забезпечить наповнення ринку новими підприємствами та організаціями.

Пошук міжрегіональних та зарубіжних ринків збуту для реалізації конкурентоспроможної продукції регіональних виробників з метою збільшення обсягів виробництва та підвищення інвестиційного потенціалу, забезпечить вигідну реалізацію виробленої продукції та створить додаткову можливість продовження співпраці регіональних виробників з підприємствами загального ринку держави та світовим ринком, що призведе до стабілізації виробничих процесів регіону та збільшенню їх потужності.

Активізація приватизації крупних виробничих об'єктів надасть змогу відновити діяльність потужних державних підприємств, які реалізують не весь потенціал своїх можливостей, та забезпечить розвиток загальної інфраструктури ринку, враховуючи відновлення своїх виробничих потужностей цими підприємствами.

Стимулювання інновацій у технологічному циклі функціонування підприємств адаптує виробництво до прогресивних тенденцій розвинених країн світу та підвищить конкурентоспроможність виробленої продукції, що забезпечить попит на неї та додатковий розвиток економіки.

Інновації є важливим джерелом розвитку будь-якого виду підприємницької діяльності, що особливо важливо в умовах постійно прогресуючого виробництва підприємств інших регіонів України та світу. Створення нової чи вдосконалення вже існуючої пільгової системи функціонуван-

ня інноваційних підприємств регіону надасть додатковий поштовх для розвитку інновацій у регіоні шляхом збереження фінансових ресурсів у відповідному обсязі у виробничому процесі підприємства, що буде ним використано для нарощування потужностей виробництва та активізації участі у загальнодержавних ринкових процесах.

Стимулювання інновацій в сфері лісового господарства дозволить прагматично використовувати наявні лісові ресурси, забезпечить оптимізацію діяльності таких господарств та надасть змогу більш раціонально корегувати обсяги споживання деревини і відповідно забезпечити збереження навколишнього середовища.

Підвищення ефективності використання водних ресурсів, забезпечить збереження та оптимальне використання унікального природного ресурсу — води, яка забезпечує значну кількість напрямів функціонування економіки регіону. В свою чергу, це гарантує стабільність водокористування в подальшому.

Інформування зацікавлених суб'єктів щодо змісту програм інвестиційного розвитку потрібна як продуктивний метод залучення інвестицій у регіон. Вона повинна здійснювати шляхом доведення до потенційних інвесторів інформації, яка переконувала б їх в ефективності вкладання фінансових ресурсів у економіку регіону.

Інформатизація та розширення функціональності державних консультативних інвестиційних органів надасть змогу забезпечити всією необхідною інформацією інвестора, який планує вкладати кошти в регіон чи потребує консультації з приводу поточних питань вже задіяного інвестиційного процесу. Інформатизація повинна мати переконливий та узгоджувачий характер, направлений на доцільність вкладання інвестицій.

Стимулювання підвищення витрат на науково-технічну діяльність підприємств та впровадження інновацій реалізується завдяки впливу створених процесів інформатизації, яка переконує керівництво підприємств у доцільності та необхідності використання у виробництві інновацій, результатів науково-дослідних розробок та створення відділу науково-технічної діяльності при функціонуючому виробництві.

Оптимізація діяльності органів державної та регіональної влади в напрямі протидії корупції має на меті активізувати діяльність повноважених органів влади в даному напрямі, забезпечити збалансованість державної підтримки економічної діяльності, зокрема інвестування, зберегти законність цих процесів та зменшити корупцію як фактор, що стримує будь який прогрес.

Збалансування та адаптація політики інвестиційного розвитку з загальною промисловою політикою та політикою збереження обраних принципів довгострокового розвитку держави, а також визначення її направленості, скорегованої в напрямі планової перебудови чи вдосконалення вже існуючого промислового ландшафту, дозволить максимально узгодити напрями стимулювання економічних та інвестиційних процесів, зберігаючи обрані стратегічні напрями розвитку регіону.

Стимулювання інвестування в людський капітал є необхідним заходом для активізації розвитку інвестиційного потенціалу, враховуючи, що людський капітал є основою функціонування багатьох видів виробництв, а його якість є необхідною передумовою оптимізації процесу їх функціонування.

Важливою для економічного регіонального розвитку є активізація діяльності геологорозвідувальних організацій, які займаються аналізом та розробкою системи природних копалин, враховуючи унікальність даного виду виробництва. Цей захід розвитку інвестиційного потенціалу регіону необхідний, тому що розробка джерел природних ресурсів забезпечить додатковою сировиною існуючі виробництва та надасть змогу підняти ступінь ресурсної незалежності регіону

Створення пільгових умов на заснування інвестованих бізнесових структур, діяльність яких направлена на охорону навколишнього середовища, створення і використання альтернативних систем енергоносіїв, забезпечить збереження навколишнього середовища області та задіє механізм використання виробництвами новітніх розробок в сфері енергозбереження.

ВИСНОВКИ

Реалізація програми регіонального інвестиційного розвитку на основі запропонованих принципів, яка взаємоузгоджує різні економічні елементи у структурі регіону, є початковим етапом для досягнення синергетичного ефекту економічного розвитку регіону в цілому. Завдяки взаємозв'язку елементів програми, що є результатом врахування різних напрямів розвитку економічної структури регіону, запропонована програма дозволяє досягнути розвитку регіону відразу у різних напрямках, які будуть позитивно впливати один на одного.

В умовах трансформаційних змін в економіці держави для формування і нарощування економічного потенціалу регіону, інвестиціям відведена провідна роль у стимулюванні її розвитку шляхом формування додаткових фінансових джерел, які можуть забезпечити позитивні економічні зміни на регіональному та загальнодержавному рівнях, що забезпечить синергетичну динаміку економіки в цілому.

Літератури:

1. Асаул А.В. Систематизация факторов, характеризующих инвестиционную привлекательность регионов / А.В. Асаул // Региональная экономика. — 2004. — № 2. — С. 53—62.
2. Бубенко П.Т. Направления практической деятельности по созданию основ инновационной экономики / П.Т. Бубенко, В.А. Гусев, З.А. Симсон // Проблемы науки. — 2003. — № 3. — С. 9—17.
3. Бутко М.П. Региональные особенности экономических трансформаций в переходной экономике / М.П. Бутко. — К.: Знання України, 2005. — 476 с.
4. Геєць В.М. Інновативно-інноваційний шлях розвитку — модернізаційний проект розвитку української економіки і суспільства початку ХХІ століття / В.М. Геєць // Банківська справа. — 2003. — № 4 (52). — С. 16—21.
5. Гомельська В.В. Організаційно-економічні аспекти поліпшення інвестиційного клімату регіону / В.В. Гомельська // Региональная экономика. — 2003. — № 3. — С. 62—70.
6. Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку промисловості регіону / НАН України. Інститут регіональних досліджень. ред. кол.: наук. ред. д.е.н., проф. Бойко Є.І. — Львів, 2003. — 192 с.
Стаття надійшла до редакції 26.03.2012 р.